

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning Brunflo 336 (L1945:1505), gårdstomt

Brunflo socken, Östersunds kommun, Jämtlands län

Anna Engman

RAPPORT – JAMTLI 2021:6
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel. 063 - 15 01 00

© Jamtli 2021

Redigering och layout av framsida: Lena Ljungkvist

Bilder: Anna Engman

Jamtli medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons-licensen CC BY, undantaget Lantmäteriets kartor samt annat upphovsrättsskyddat material.

Länsstyrelsens diarienummer: 431-8167-2020

ISSN 1654-2045

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	2
Syfte	2
Frågeställning	2
Målgrupper.....	2
Metod, genomförande och ambitionsnivå.....	2
Kulturmiljöbeskrivning.....	3
Resultat	3
Schaktövervakningens genomförande.....	3
Underlag för förnyad antikvarisk bedömning.....	4
Administrativa uppgifter	5

Sammanfattning

Jamtli fick i uppdrag av Länsstyrelsen i Jämtlands län (431-8167-2020) att göra en arkeologisk undersökning i form av en schaktövervakning i samband med att Jämtkraft skulle gräva ner en markkabel i anslutning och rakt igenom lämningen Brunflo 336 (1945:1505), by/gårdstomt.

Schaktövervakningen gav inga fynd av föremål, anläggningar eller tydliga kulturlager.

Bakgrund

I samband med att Jämtkraft skulle gräva ner ny elkabel fick Jämtli förfrågan av Länsstyrelsen i Jämtlands län (431-8167-2020) om att genomföra en arkeologisk undersökning i form av en schaktövervakning då kabeldragningen skulle göras genom fornlämningen Brunflo 336 (L1945:1505) på fastigheten Lunne 2:20.

Karta över lämningen Brunflo 336 med schaktövervakningsområdet markerat med blått.

Syfte

Syftet med schaktövervakningen var att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera den/de lämningar som eventuellt skulle framkomma vid schaktningen i samband med kabeldragningen.

Frågeställning

Då uppdraget är av ringa art har ingen annan frågeställning än det som anges i syftet varit aktuell.

Målgrupper

Målgrupper för resultatet av arbetet är främst Länsstyrelsen och Jämtkraft elnät AB.

Metod, genomförande och ambitionsnivå

Schaktövervakningen genomfördes med en rimlig ambitionsnivå kopplat till lämningens kunskapspotential.

Metoden var att okulärt övervaka schaktgrävningen.

Schaktövervakningen genomfördes med ambitionen att förorsaka så lite skada som möjligt på förmodade lämningar samt att de anläggningar, fynd eller kulturlager som eventuellt framkom skulle ha dokumenterats.

Medel fanns för ^{14}C -analys och vedart om detta hade blivit aktuell.

Kulturmiljöbeskrivning

Bygden kring Brunflo var en viktig jordbruksbygd redan ett par århundraden in på vår tideräkning och på 500-talet e Kr fanns det här flera gårdar. Efter Frösön är Brunflobygden den plats som har flest bevarade järnåldersgravar i Jämtland.

Platsen för schaktövervakningen ligger i byn Lunne strax nordöst om Brunflo. Äldsta skriftliga belägget för Lunne är troligtvis 1311, enligt Jämtland och Härjedalens diplomatarium (första delen, första häftet, Uppsala 1943). Då det finns både Lunne och Lund i Brunflo är det ibland svårt att skilja dessa åt i äldre skrifter. Kartmässigt är den äldsta kartan i Lantmäteriets kartsök, Historiska kartor, från 1757 (Storskifte, 23-bru-30).

Inne i byn Lunne finns idag rester av äldre åkermark, gravhögar och by/gårdstomter som tyder på en lång och kontinuerlig användning av området.

Resultat

Schaktövervakningens genomförande

Schaktövervakningen genomfördes i samband med kabelnedläggningen 11-12 februari 2021 av arkeolog Anna Engman, Jamtli. Arbetet utfördes då platsen täcktes av ca 50 cm snö. Ingen tjäle fanns dock i marken. Sträckan för kabeldragningen gick parallellt med en väg.

Länsstyrelsen bedömde att sträckan där schaktövervakningen var där schaktningen skulle korsa gårdstomten. Sträckan där kabeldragningen drogs parallellt med lämningen bedömdes inte vara aktuell för schaktövervakning.

Schaktet besiktades okulärt allt eftersom schaktet grävdes. Schaktet inom utredningsområdet var 45 m långt och 0,5 m brett (18 m²).

Marken bestod till största delen av stenig orörd morän med mindre inslag av sandig morän och jord.

Utefter den utredda sträckningen fanns inga rester efter äldre verksamheter.

Underlag för förnyad antikvarisk bedömning

Brunflo 336 registrerades i dåvarande fornminnesregistret i samband med granskning av Skog och Historia 2005. Platsen bedömdes då som bevakningsobjekt, by/gårdstomt, då fastigheten ansågs vara så pass stor att det möjligen borde vara en gård och inte ett torp trots att detta var informationen från Skog och Historia-materialet. Det inte fanns heller inte några källor till uppgiften om torplämning förutom en muntlig uppgift. Det är inte ovanligt att mindre gårdar benämns som torp i folkmun även om de inte uppfyller förutsättningarna för ett torp. De muntliga källorna sade även att platsen tagits upp i början av 1800-talet, men detta fanns det inga verifierade källor till. Grundorsaken till att lämningen 2005 bedömdes som bevakningsobjekt hade med lämningstypen att göra då det var osäkert om det var ett torp eller en gård. 2005 bedömdes inte torplämningar (lägenhetsbebyggelse) som fornlämning om tillkomsttiden var senare än 1700-talet även om de var övergivna, äldre tidersbruk och forna tider (rekvisiten). En gårdstomt kunde bedömas som fornlämning om den ingick i en primärkolonisation, var obebyggd och uppfyllde rekvisiten.

Vid migreringen från FMIS till Fornsök övergick den antikvariska bedömningen från bevakningsobjekt till möjlig fornlämning då begreppet bevakningsobjekt togs bort. Bevakningsobjekt sattes på lämningar som man inte var säker på vilken typ av lämning det var och att man därför inte heller kunde avgöra om det var en fornlämning. Möjlig fornlämning används för lämningar som kräver ytterligare utredning för att man ska kunna göra bedömning fornlämning. Detta gäller både för lämningstyp och tillkomsttid

Inför schaktövervakningen 2021 gjordes en förändring i kulturmiljöregistret av Länsstyrelsen i oktober 2020. Bedömningen ändrades från möjlig fornlämning till fornlämning då lämningen ansågs vara övergiven.

I samband med fältarbetet gjordes även kartstudier för att om möjligt se om det gick att hitta belägg för gårdens tillkomsttid.

I det kartmaterial som var tillgängligt via Lantmäteriets kartsök, Historiska kartor, kunde beläggen för gårdens tillkomsttid inte beläggas till tiden före 1850. På laga skifteskartan från 1837 (23-bru-781, Lantmäterimyndighetens arkiv) finns inte platsen markerad då den ligger utanför inägorna. Den enda karta där det går att se att det legat hus och åkrar på platsen är det historiska ortofotot från 1960 samt på den ekonomiska kartan från 1967.

Den samlade bedömningen utifrån kartmaterialet är att det inte går att anta att gården tillkommit före år 1850 samt att det inte enligt beskrivningen från 2005 finns några synliga lämningar som går att härleda till före 1850. Platsen kan därför inte bedömas som fornlämning utan den nya antikvariska bedömningen i kulturmiljöregistret kommer bli övrig kulturhistorisk lämning. Lämningstypen by/gårdstomt kommer att kvarstå. Den nya bedömningen är införd i kulturmiljöregistret.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	431-8167-2020
Jamtis diarienummer:	4-2021-F5CC
Undersökningstid:	21-02-11 – 21-02-12
Personal:	Projektledare Karl-Johan Olofsson, arkeologi i fält Anna Engman
Undersökt yta/volym:	18 m ²
Läge och koordinater:	N 6994518 E 494644
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Dokumentationsmaterial:	Dokumentationsmaterial, analogt och digitalt förvaras på Jamtli.

RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2021

ISSN 1654-2045

- 2021:1 Huså herrgård. Fasadrestaurering 2020
Sara Höglund
- 2021:2 Lillhärdals kyrka. Omläggning av skiffertak, 2020
Henrik Ylikoski
- 2021:3 Bostadshus i Lungre. In- och utvändiga åtgärder, 2020
Henrik Ylikoski
- 2021:4 Lövkläppen. Byggnadsdokumentation, 2020
Lasse Wagenius, Björn Olofsson och Sara Höglund
- 2021:5 Värnamo stationsområde – kulturhistorisk utredning
Björn Olofsson och Kristina Jonsson
- 2021:6 Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Brunflo 336 (L1945:1505), gårdstomt
Anna Engman